

Skabelse og udvikling – et bidrag til den aktuelle debat

Ved starten på en række katekese-foredrag i Sankt Stephans domkirken i Wien talte kardinal Christoph Schönborn den 2. oktober 2005 om skabelsestroen. Hans foredrag kan også ses som et indlæg i den debat, som en artikel af ham i New York Times sidste år, gav anledning til.¹

Af kardinal Christoph Schönborn ©²

Jeg begynder dette års katekeser med en vis angst i hjertet. Jeg har sat mig for at behandle temaet skabelse og evolution. Jeg vil ikke komme ind på videnskabelige detaljer, fordi jeg næppe har de nødvendige kvalifikationer i så henseende, men jeg vil behandle forholdet mellem skabelsestro og det videnskabelige syn på verden og virkeligheden.

Jeg vil begynde med det, der står på Bibelens første side: *"I begyndelsen skabte Gud himlen og jorden"* (Gen.1,1). Disse første ord i Bibelen skal også være de første ord i denne katekese. Troen på skaberen, at tro på, at han har skabt himlen og jorden, er også troens begyndelse. Det står i begyndelsen af trosbekendelsen, det er den første "trosartikel". Hermed er allerede sagt, at det her drejer sig om fundamentet for alt. Det er grundlaget for den kristne tro. Thomas af Aquin sagde engang: "At tro på Gud og samtidig ikke tro, at han er skaberen, er ensbetydende med slet ikke at tro på Gud." Gud og Skaber kan ikke adskilles. Troen på Gud som skaber danner grundlaget for alle andre trosoverbevisninger: at Kristus er forløseren, at der er en Helligånd, at der eksisterer en kirke og et evigt liv - alt dette forudsætter troen på Skaberen.

Den Katolske Kirkes Katekismus betoner derfor skabertroens grundlæggende betydning. Under nr. 282 påpeges det, at det her drejer sig om de spørgsmål, som ethvert menneske før eller senere i livet må stille sig selv, hvis det vil leve et menneskeligt liv: Hvor kommer jeg fra? Hvor går jeg hen? Hvad er målet, oprindelsen og meningen med mit liv? I skabelsestroen drejer det sig også grundlæggende om etikkens fundament, fordi troen på skaberen også indeholder troen på, at denne

---

¹ Af ophavsretlige grunde kan catholica.dk desværre ikke gengive den nævnte artikel

² Oversat af Nanit Price. Bemærk, at kardinalens ophavsret tillige gælder for den danske oversættelse.

skaber vil sige noget til os, ved sin skabning, sit værk og om den rette brug af dette værk og om vort livs inderste mening. Skabelseskatekese har derfor siden den tidligste kirke altid været katekesens grundlag. Hvis man læser de tidligste kristne dåbs-katekeser, begyndte de altid med katekesen om skabelsen. Vi vil derfor forsøge i indeværende år at overveje over dette.

Hvis det er korrekt, at spørgsmålet om oprindelsen (hvor kommer vi fra?) ikke kan adskilles fra spørgsmålet om målet (hvor går vi hen?), så indeholder spørgsmålet om skabelsen også altid spørgsmålet om målet. Det handler også om spørgsmålet om planens "design". Gud har ikke kun skabt, men han opretholder også sin skabning og styrer den hen imod et mål. Også dét vil være et tema i katekeserne, fordi spørgsmålet i væsentlig grad hører med til den kristne grundoverbevisning. Gud er ikke kun en skaber, der en gang ved begyndelsen har sat et værk i gang – som en urmager, der har bygget et ur, der derefter kan blive ved med at gå – men han opretholder sit værk og styrer det hen imod et mål, det skaberværk, om hvilket den kristne tro siger, at det ikke er færdigt, men "in statu viae" - det er på vej.

Som skaber tager Gud sig også af verdens styring. Vi kalder det forsyn (selv om dette ord til en vis grad er historisk belastet). Vi er overbeviste om, at alt dette, nemlig at der er en skaber og en styrer, også kan erkendes af os. Sikkert ikke i fuldt omfang og i alle detaljer, men principielt holder den kristne tro helt afgørende fast ved, at vi kan erkende en verdensskaber og -styrer.

Er vi klar over dette? En blind tro, der ville kræve et spring i det fuldstændig uvisse af os, ville ikke være nogen menneskelig tro. Hvis troen på Skaberen var uden indsigt, uden mulighed for at se ind i, hvad det vil sige at tro på en skaber, da ville en sådan tro være umenneskelig. Kirken har altid med rette afvist en sådan "fideisme", en sådan blind tro.

Tro uden indsigt, uden mulighed for at fornemme noget om Skaberen og fatte noget med vor fornuft, ville ikke være kristen tro. Den bibelsk-jødiske-kristne tro har altid været overbevist om, at vi ikke kun havde lov til at tro og skulle tro på en skaber, men at vi også med den menneskelige fornuft kan fatte og forstå noget om Skaberen.

Lad mig citere en lidt længere tekst fra Visdommens Bog, en gammeltestamentlig tekst, som stammer fra det sene andet og det tidlige første århundrede før Kristus. Det hedder her i kapitel 13, 1-3:

Aldeles tomme var jo alle de mennesker, som ikke vidste noget om Gud, og som ikke ud fra de gode ting, de kunne se, var i stand til at erkende »ham, som er«, og som ikke lærte bygmesteren at kende ved at iagttage hans værker, men mente, at ilden eller vinden eller den flygtige luft eller stjernekedsen eller det brusende vand eller lysene på himlen er de guder, der styrer verden. Hvis det var af glæde over disse tings skønhed, at de havde opfattet dem som guder, så burde de have indset, hvor meget bedre end tingene deres hersker er; for han, der er ophav til deres skønhed, er også den, der har skabt dem.³

Og så den afgørende sætning, som Paulus har overtaget i Romerbrevet:

For frem af storheden og skønheden i det skabte træder billedet af dets ophavsmand.⁴

Så en mildere tilføjelse:

Men alligevel er det kun en svag misbilligelse, der kan rettes mod disse mennesker, for det er vel sådan, at de farer vild, mens de søger efter Gud og gerne vil finde ham. De er jo optaget af at udforske hans værker, og de bliver overbevist af det, de ser, fordi det er så skønt. På den

³ Visd. 13, 1-3

⁴ Visd 13, 5. Jf. Rom 1, 19-21: Det, man kan vide om Gud, ligger nemlig åbent for dem; Gud har jo åbenbaret det for dem. For hans usynlige væsen, både hans evige kraft og hans guddommelighed, har kunnet ses siden verdens skabelse og kendes på hans gerninger. De har altså ingen undskyldning. For de kendte Gud, og alligevel ærede og takkede de ham ikke som Gud; men deres tanker endte i tomhed, og de blev formørket i deres uforstandige hjerte.

anden side kan de heller ikke helt undskyldes, for når de nu var i stand til at erkende så meget, at de kunne danne sig en mening om verden, hvorfor har de så ikke for længst fundet frem til herskeren over alt dette?⁵

Blandt andet denne klassiske tekst danner basis for den overbevisning, der så også i 1870 blev dogmatiseret i Det første Vatikankoncil, dvs. udtrykkeligt fastslået som Kirkens troslære: nemlig at vi i lyset af den menneskelige fornuft kan erkende, at der findes en skaber, og at skaberen styrer verden.⁶

Jeg vil gerne i første omgang fremhæve følgende i denne klassiske tekst: Bibelen bebrejder hedningerne, nemlig dem, der ikke dyrker den sande Gud, at de gør naturen til guddomme; at de bag naturen og dens fænomener søger mytiske, magiske kræfter. De gør guder af stjerner, af ild, af lys og luft. De har ladet sig narre. Skabningens fascination har forledt dem til at gøre skabningerne guddommelige. I denne forstand er Bibelen den første til at forklare – og i en vis forstand fjerner den tryllet fra verden; den afklæder verden dens magiske, mytiske kraft, den "afmytologiserer" verden, den fjerner verdens guddommeliggørelse.

Er vi bevidste om, at den moderne videnskab heller ikke ville være blevet mulig uden denne afmytologisering? Først troen på, at verden er skabt, at den ikke er guddommelig, at den er endelig, at den, som vi siger i det filosofiske sprog er "kontingent", at den ikke er nødvendig, at den lige så godt ikke kunne eksistere, har gjort det muligt, at verden og dét, den står for, og dét, som opfylder den, kan studeres for sin egen skyld.

Fjernelsen af naturens tryllet er i en vis forstand også noget smerteligt. Bag træerne og bag kilderne er ikke mere nymfer og guddommelige væsener, mytiske magiske kræfter, men dét, som Skaberen har lagt i dem, og som den menneskelige forstand kan udforske. Derfor fortælles der i Vidsdommens Bog allerede i Det gamle Testamente på en utrolig nøgtern måde, at Gud har skabt alt efter mål, antal og vægt. Dette er grundlag for enhver naturvidenskabelig udforskning af virkeligheden.

Bag det eksisterende i verden står Skaberens alt omfattende fornuft. Alt eksisterende er skabt af ham; det er ikke kommet af sig selv. Det er villet af ham, og her er skabelslærens store hemmelighed: det skabte har så at sige fået frihed til at føre sin egen eksistens. Tingene *er* sig selv, ikke *af* sig selv, men fordi Skaberen har villet det sådan ud af sin fri og suveræne vilje. Det er i denne forstand, de har deres autonomi, deres egne love, deres selvstændighed, deres egen eksistens, noget vi vil tale særskilt om i den næste katekese. At se dette gør det muligt at tro på skabelsen. Medens den hedenske antikke for en stor del har "diviniseret", har guddommeliggjort verdenen, har en filosofisk bevægelse i tiden for kristendommens fremmarch, den såkaldte "gnosis" frakendt den dens værdi. Ifølge denne lære er verden, specielt materien, produkt af et uheld, et frafald. Den er egentlig ikke noget godt, ikke noget villet, ikke noget skullet, men den rene negativitet.

Denne betragtningsmåde har kristendommen afvist lige så afgjort som verdens guddommeliggørelse; verden er hverken guddommelig eller et produkt uden værdi. Den tidlige kristendom holder afgørende fast ved, at netop fordi verdenen er skabt, er også materien skabt, at den er god, at den er meningsfuld og ikke bare kan betragtes som et "fracald" fra et oprindeligt guddommeligt væsen, så at sige opstået ved et "uheld i det guddommelige" og som "udskillelse" kommet ind i denne verdens mørke. Materien er ikke det rent meningsløse, som det gælder at overvinde, at aflægge. Materien er skabt. "Gud så, at det var godt".⁷

Mennesket i denne materielle verden er ikke, som gnosis lærer, blevet et offer i en mørkets region, en guddommelig gnist, som er faldet i snavset og må frigøre sig af det, idet det vender tilbage til sit

⁵ Vids 13,6-9

⁶ 1.Vat., Dei filius c.2; DH 3004

⁷ Jf. 1 Mos 1,10

guddommelige ophav. Mennesket er del af denne skabelse. Det er villet af Gud, også som materielt, åndeligt-legemligt væsen, som mikrokosmos, som et billede på makrokosmos, som det grænsevæsen, som i sig forener begge verdener, den åndelige og den materielle. "Og Gud så, at det var såre godt" hedder det i Første Mosebogs skabelsesberetning efter beretningen om menneskets skabelse.⁸ Mennesket hører til i skabningen og rager samtidig ud over den. Når vi kommer til spørgsmålet: "Er mennesket skabningens krone?" vil vi komme specielt ind på dette tema.

Det gnostiske perspektiv og det guddommeliggørende perspektiv er ikke foreneligt med den bibelske skabelsestro. Den største anstødssten for antikken var dog formodentlig troen på, at Gud skaber af intet, uden forudsætning, "ex nihilo". Jeg tror, at dette spørgsmål også i nutidens debat om skabelse og evolution indtager en nøglestilling. Hvad vil det sige, at Gud skaber? Den største vanskelighed, vi har, og som formodentlig også Darwin snublede over, er, at vi ikke har noget begreb, ingen anskuelse, ingen forestilling om, hvad det vil sige, at Gud er skaber. Alt, hvad vi kender til, er forandringer. Skaberne af denne domkirke har ikke skabt den af intet. De har formet sten og træ, de har formet materie på vidunderlig måde. Alle ikke-bibelske skabelsesmyter og -eposser går ud fra, at et gudevæsen har formet denne verden ud af et allerede eksisterende materiale. Skabelsen ud af intet, den absolutte skabergerning, som Bibelen bevidner, er – og jeg mener, at det også er korrekt i religionshistorisk sammenhæng – noget enestående. Vi vil se, hvor fundamentalt vigtigt dette er for forståelsen af skabelse som en af Gud villet selvstændighed. Det vil være vort tema næste gang.

I dag vil jeg gerne henvise til, at jeg ikke er den eneste, der er overbevist om dette. Skabelsestroen var gudfar ved den moderne videnskabs vugge. Jeg vil ikke kunne påvise dette i alle enkeltheder, men jeg har gode grunde til at være overbevist herom. Kopernikus, såvel som Galilei og Newton var overbeviste om, at det i videnskab drejer sig om at læse i Skabelsens Bog. Gud har skrevet denne bog og har givet mennesket forstand, så at vi kan læse denne bog rigtigt. Gud har skrevet denne bog i læselig skrift med en forståelig tekst. Ganske vist er det ikke let at forstå denne tekst, og skriften er ikke let at læse, men det er muligt. Al videnskabeligt arbejde består i at opdage orden, love, sammenhænge. Lade os sige det i denne metafor om bogen: man må opdage bogstaverne, grammatikken, syntaksen og til syvende og sidst teksten, som Gud har skrevet i denne Skabelsens Bog.

Det hører til vor tids sejeste myter – jeg vil næsten sige, at en af de bedst erhvervede fordomme går ud på, at forholdet mellem kirke og videnskab skulle være dårligt, at tro og videnskab fra gammel tid lever i en slags vedvarende konflikt. Som underlægningsmusik optræder som regel forestillingen om, at Kirken skulle have været den store bremsende kraft og videnskaben den modige befrier. Frem for alt vil tilfældet Galilei i populærversionen ofte beskrives som: et offer for den mørke inkquisition. Dette hører til i kapitlet "legenda nera", den "sorte legende", som frem for alt blev udviklet i oplysningstiden, men som ikke ganske svarer til de historiske kendsgerninger. Virkeligheden så noget anderledes ud. Det kan påvises ved hjælp af mange historiske eksempler, i hvor høj grad skabelsestroen var det rationelle udgangspunkt for videnskabelig forskning. Der kan nævnes mange eksempler: Gregor Mendel, den lærde fra Brno, er en af mange, hvis forskning man i dag ikke mere kan komme uden om.⁹

Men er det ikke sådan, at troen på Gud som skaber på en eller anden måde er en hindring for videnskaben? Nej, tværtimod. Hvorfor skulle troen på, at universet har en skaber stå i vejen for videnskaben? Hvordan skulle det på nogen måde være en hindring for videnskaben, hvis den anså dannelsen af sine teorier, sine forsøg på at forstå sammenhænge som "et studium af Skabelsesbogen?" I virkeligheden findes der et stort antal af eksempler på videnskabsmænd, der ikke blot ikke gør nogen hemmelighed af deres tro, men som bekender den og ganske udtrykkeligt ikke ser nogen konflikt

⁸ 1 Mos 1,31

⁹ Gregor Mendel (1822-84) var augustiner munk Brno i Tjekkiet (ty. Brün) og betragtes som arvelighedslærens grundlægger

mellem deres tro og videnskaben - tværtimod. At der ikke desto mindre de facto har kunnet opstå konflikter, er et kapitel for sig, som bør behandles særskilt.

Tillad mig at citere to små tekster, som giver udtryk for denne grundlæggende kirkelige overbevisning. Endnu engang fra Første Vatikankoncil i 1870 hvor det hedder:

Selv om troen står over fornuften, kan der aldrig være en virkelig uoverensstemmelse mellem tro og fornuft, idet den samme Gud, der åbenbarer hemmelighederne og indgiver troen, har lagt fornuftens lys i den menneskelige ånd; og Gud kan ikke fornægte sig selv, og det sande kan aldrig modsige det sande.¹⁰

Den slutning, der kan drages heraf, er, at hverken Kirken eller videnskaben må være bange for sandheden. Den frigør os, siger Jesus.¹¹

Det andet citat stammer fra Andet Vatikankoncil, hvor det i Den pastorale konstitution om Kirken i den moderne verden "Gaudium et Spes", noget mere koncentreret, hedder om spørgsmålet "Naturvidenskab og tro":

Hvis en metodologisk forskning indenfor alle videnskabens grene derfor foregår på ægte videnskabelig vis og i overensstemmelse med etiske normer kan den aldrig komme i virkelig konflikt med troen. Den profane verden og troens verden stammer nemlig fra den samme Gud. De, der ydmygt og udholdende prøver at fravriste virkeligheden dens hemmeligheder ledes nemlig, om end ubevidst, af Guds hånd, der opretholder alle ting og giver dem deres identitet.¹²

Hvorfor kommer det derfor igen og igen til konflikter – eller som følge af min lille artikel i "New York Times" den 7. juli 2005 - til heftig polemik, der selvfølgelig også kan være absolut produktiv og kan bringe diskussionen videre?

Konflikter kan opstå ved misforståelser. Det kan være, at man ikke udtrykker sig klart nok, eller at tankerne ikke er klare nok. Sådanne misforståelser kan opklares. En af de hyppigste misforståelser har jeg allerede nævnt. Det er misforståelsen vedrørende Skaberen selv. Jeg vil nedenfor vende tilbage til det i forbindelse med min omtale af Darwin. Hvordan går det til, når Skaberen handler? Det vil blive drøftet i den næste katekese. At Kirken skulle forsøge at umyndiggøre videnskaben synes der for mig at se, i det mindste i vor tid, ikke at være nogen risiko for. Alligevel kommer det gang på gang til vanskeligheder, fordi grænserne på begge sider ikke bliver erkendt og overholdt. Det er derfor nødvendigt atter og atter at studere dem og påpege dem.

Naturvidenskabens enorme resultater har imidlertid gang på gang fristet til at overskride grænser. Man får indtryk af, at religionen på grund af naturvidenskabens vældige fremskridt trænges mere og mere i baggrunden. Den må opgive flere og flere bastioner, fordi mere og mere kan forklares af videnskaben. Flere og flere områder, der angiveligt tidligere blev forklaret "primitivt overnaturligt" kan nu forklares "naturligt", og det vil som regel sige ved at føre dem tilbage til naturlige årsager. Da Napoleon spurgte Laplace,¹³ hvor der i hans teori endnu blev en plads tilovers for Gud, skal Laplace have svaret: "*Sire, denne hypotese har jeg ikke brug for.*" Gud som overflødig hypotese, Gud som "protese for krøblinger", der ikke kan stå på deres egne ben. Mennesket kommer mere og mere fri af sin gamle afhængighed. Det emanciperer sig, det behøver ikke Gud som forklaring mere, det behøver ham måske slet ikke mere.

Da Darwin i 1859 udgav sin berømte bog om "Arternes oprindelse", var det grundlæggende budskab vel dét, at han havde fundet en mekanisme, som bevirker en automatisk udvikling af planter og

¹⁰ 1. Vat., Dei filius c. 4; DH 3017

¹¹ Sml. Joh. 8,32: I skal lære sandheden at kende, og sandheden skal gøre jer frie

¹² Koncilserklæringen Gaudium et Spes, 36,2; jf. KKK 159.

¹³ Pierre-Simon Laplace, 1749-1827, fransk filosof og naturvidenskabsmand

dyr, uden at der er brug for en skaber. Som han selv siger, var det meningen at finde en teori, som ved arternes udvikling fra lavere til højere stadier ikke krævede stadig nye, mere fuldkomne arter af skabninger, men alene kunne nøjes med tilfældige variationer og de stærkestes overlevelse. Altså forestillingen om, at vi har fundet en vej, der ikke mere behøver enkelte skabelsesakter.

Uden tvivl findes der i Darwins hovedværk geniale tanker, og det forbliver et af åndshistoriens helt store værker. Han har skabt sit hovedværk med en utrolig evne til iagttagelse, med stor flid og åndelig kraft, og han forudså, hvor mange forskningsområder der ville drage nytte af hans forskning. I dag kan man virkelig sige, at modellen "Udvikling" er blevet til et nøgleord, der har bredt sig ind på mange videnskabelige områder.

Hans succes kan formodentlig ikke siges at bero på rent videnskabelige årsager alene. Darwin selv, men frem for alt hans promotorer, hans begejstrede tilhængere, der så at sige har skabt "darwinismen", har givet hans forskning, hans teori en udpræget verdensanskuelig karakter. Om dette virkelig er nødvendigt, kan diskuteres. Sikkert er, at mange anså Darwins "Arternes oprindelse" som alternativ til – som Darwin selv engang sagde – "opfattelsen om en uafhængig skabelse af de enkelte arter". Der behøves ikke mere enkelte skabelsesakter for at forklare arternes oprindelse.

Den berømte afsluttende sætning, han har tilføjet 2. udgave af "Origin of Species", lader vel en plads stå åben for Skaberen, men den er stærkt reduceret. Den berømte afsluttende sætning lyder:

Det er sandelig noget ophøjet i den opfattelse, at Skaberen kun har lagt kimen til alt hvad der omgiver os af liv i nogle få eller kun i een form, og at der, medens jorden bevæger sig i kredsløb efter tyngdekraftens love ud af en så enkel begyndelse er opstået et uendeligt tal af de skønneste og vidunderligste former der også stadig fortsætter med at opstå".¹⁴

Jeg tror, at det var ærligt og fromt ment, men det er en skabelsesopfattelse, som vi i teologien kalder "Deisme": Helt i begyndelsen er der en skabelsesakt. Gud har nedlagt alle former for liv i en eneste kim. Ud af denne første begyndelse udfolder livet sig efter de love, som han, Darwin, har forsøgt at opdage, at beskrive, at formulere. Der behøves ikke yderligere indgriben fra Guds side. Jeg tror, at vi kommer til at beskæftige os med dette spørgsmål, specielt set i troens lys. Vil skabelse sige, at Gud griber ind her eller der? Hvad vil skabelse overhovedet sige?

Et er sikkert: den verdensanskuelige strid angående Darwins teori, angående "darwinismen", har beskæftiget verden intensivt gennem de seneste cirka 150 år. Jeg nævner kun tre eksempler på entydigt verdensanskueligt prægede fortolkninger:

1) I 1959 sagde Sir Julian Huxley¹⁵ i sin festtale for det berømte værks 100-årige beståen:

I den evolutionære tænkning er der ikke mere plads til eller behov for det overnaturlige. Jorden blev ikke skabt, men den har udviklet sig ved evolution [...] Således er også jordens planter og dyr produkter af evolutionen, også vi, ånd, fornuft og sjæl. Hjerne og legeme. Religionen er ligeledes opstået ved evolution [...] Det evolutionære menneske kan ikke mere finde tilflugt i armene på en af ham selv opfunden guddommelig faderfigur.

Jeg mener, at dette ikke er et videnskabeligt udsagn, men et filosofisk, et verdensanskueligt. I grunden er det en "trosbekendelse" til materialismen.

2) 30 år senere, i 1988, skriver en engelsk forfatter, Will Provine,¹⁶ i en artikel om evolution og etik:

Den moderne videnskab implicerer umiddelbart, at verden alene er organiseret efter mekaniske principper. I naturen eksisterer der overhovedet ingen målrettede principper. Der findes ingen guder og ingen kræfter, der planlægger, og som kan konstateres.

¹⁴ Her citeret efter Ch. Darwin, Die Entstehung der Arten, Stuttgart 1963, s. 678

¹⁵ Julian Sorell Huxley (1887 – 1975), engelsk biolog

¹⁶ William B. Provine er professor i biologiens historie på Cornell Universitetet i Ithaca, NY, USA

Heller ikke dette udsagn er naturvidenskabeligt, men verdensanskueligt og filosofisk.

3) Endnu engang, fire år senere, skriver Peter Atkins, kemiprofessoren fra Oxford:

Menneskeheden burde acceptere, at videnskaben har fjernet grundlaget for troen på kosmos' mening og formål, og at opretholdelsen af troen på et formål kun kan føres tilbage til følelsen.

Men også dette er en trosbekendelse; det er ikke noget strengt videnskabeligt udsagn. Sådanne og lignende udsagn kunne man også høre i den forløbne sommer, og de var også grunden til, at jeg i mit lille papir i *New York Times* skrev, at dette ikke er videnskab, men ideologi. Det er verdensanskuelse.

Men lad os vende tilbage til Visdommens Bog. På et andet sted står der her et ord, som lægges i munden på dem, der fornægter Gud:

Det var ved et tilfælde, vi kom til verden, og efter dette liv skal vi blive, som om vi aldrig havde været til; for åndedrættet i vore næsebor er som en røg, vor tanke som en gnist, der springer ved hjertets slag.¹⁷

Man kunne næsten sige, at det er en materialistisk trosbekendelse, der allerede dengang ikke var ukendt: også min ånd er kun produkt af materie.

Hvad hindrer mennesket i at kunne erkende Skaberen? Hvad hindrer os i ud fra Skabningens storhed og skønhed at slutte os til Skaberen? I dag, 2.000 år senere burde det egentlig være meget lettere at drage slutninger fra skabningen til Skaberen, fordi vi véd så uforligneligt meget mere end for 2.000 år siden. Hvem kunne ane kosmos umålelige størrelse? I Bibelen hedder det ganske vist: "talrigt som himmelens stjerner og sandet ved havets bred",¹⁸ men kunne menneskene dengang vide, at tallet på himlens stjerner virkeligt svarede til sandet ved havet? Så mange sole, der findes i universet! Kunne man dengang ane, hvor utroligt fascinerende en enkelt celle og dens funktioner er? Har denne forøgelse af vor viden alligevel ikke på en eller anden måde tvunget os til at opgive troen på en skaber? Har denne viden fortrængt Skaberen, eller er det ikke snarere omvendt blevet mere meningsfyldt, mere fornuftigt at tro på en skaber? Er det ikke ved vor indtrængen i naturens vidunderlige verden blevet bedre begrundet, så at troen på en skaber egentlig måtte være blevet nemmere?

Men det er måske med rette, at man netop tager afstand fra den forestilling, at en skaber på en eller anden måde griber ind i dette naturens vidunderlige værk. Måske skyldes det også, at vor viden om troen ikke har holdt trit med vor naturvidenskabelige viden. At vi stadig har en "barnetro" ved siden af en i utrolig grad udviklet videnskabelig viden. I denne henseende er jeg glad for, at min lille artikel har udløst en sådan debat, som måske også vil føre til, at spørgsmålene "Skabelse og evolution" og "Tro og naturvidenskab" vil blive uddybet nærmere.

Jeg ser ingen vanskelighed i at forbinde troen på Skaberen med evolutions-teorien – under én forudsætning: at den videnskabelige teoris grænser bliver overholdt. I de citater, jeg ovenfor har nævnt, drejer det sig entydigt om grænseoverskridelser. Hvis naturvidenskaben holder sig til sin metode, kan den ikke komme i konflikt med troen.

Men det kan måske være svært at holde sig til disse grænser, da vi jo ikke alene er videnskabsmænd, men også mennesker med følelser, mennesker, der kæmper med troen, mennesker, der søger efter meningen med livet, og som derfor også, når vi dyrker naturvidenskab, altid uvægerligt vil bringe verdensanskuelige spørgsmål med os.

I 1985 fandt et symposium sted i Rom med titlen "Kristentro og evolutionsteori", hvor jeg fik lov at deltage. Jeg havde selv et indlæg i denne forbindelse. Symposiet blev ledet af kardinal Ratzinger,

¹⁷ Visd 2,2-3

¹⁸ 1 Mos 22,17

vor nuværende pave Benedikt XVI, og pave Johannes Paul II modtog os i audiens ved symposiets afslutning. Ved denne lejlighed sagde paven:

Rigtig forstået skabelsestro og rigtig forstået evolutionsteori står ikke i vejen for hinanden. Evolution forudsætter skabelse; skabelse fremstiller sig i evolutionens lys som noget, der fortsat hænder i tiden – som *creatio continua*, vedvarende skabelse – idet Gud bliver synlig for troens øjne som "Himmelens og jordens skaber".

Men pave Johannes Paul tilføjede:

For at skabelsestroen og evolutionslæren kan forstås rigtigt, har vi brug for fornuftens, filosofiens og eftertankens formidling.

Jeg vil derfor endnu engang minde om dét, jeg har sagt i adskillige interviews. For mig er det spørgsmål, som er kommet frem i denne debat, ikke primært et spørgsmål mellem tro og viden, men et spørgsmål om fornuft. Det svarer fuldkommen til fornuften at forudsætte "design", også når den naturvidenskabelige metode kræver afgrænsninger, hvori dette spørgsmål lades udenfor – bliver sat i parentes. Men min menneskeforstand må ikke sættes ud af kraft ved den videnskabelige metode. Min fornuft siger mig, at der eksisterer ting som plan og orden, mening og mål, at et ur ikke er opstået tilfældigt og endnu mindre, at en plante, et dyrs eller til syvende og sidst et menneskes levende organisme er opstået tilfældigt. Derfor gælder det om at undres, fordi forundring er filosofiens begyndelse.

Jeg er taknemmelig for naturvidenskabens umådelige arbejde. Den har udvidet vor viden utrolig. Den indskrænker ikke skabelsestroen. Den bestyrker mig i troen på Skaberen og dermed på, hvor viist, hvor vidunderligt han har skabt alle ting.

Klik her for at udskrive artiklen (printerens skal være tændt)

Klik her for at sende artiklen til en ven eller bekendt (Outlook skal være startet)

Klik her for at komme til forsiden af catholica.dk